אלא בין תכלת שבה ללבן שבה. פי' רס"י למר הלבוש תכלת ויש מקומות שלש עלה שם הלבש שפיר. וקשה דלמרינן במנחות (מג ב ושם) לשה מלוי זו שבה תלוי מלוה אחרת ואיתו זו ק"ש כדתמן עד שיכיר בין תכלת ללבן. ואי קשי לשיטת רש"י למר היכא בעינית. **למלוה שאין בה דגים.** כמו מלוות יט. כלומר בתוך התהום אין מלויין דגים שלש על שפת היס היכא דליכא מזון: **דיה נלרה בשעתה.** דיה לשרה שיתלוננו בה בשעה שתבא עליהם למה תלמידים עכשיו בבשורה קשה: **שחשיך דעתם.** שלש בלבם מזמה של רשע להכחישני ולומר על ידי כשפים הבאתי שתם זוהמה: **מתני' תלת.** ירוק הוא וקרוב לשבע כדתי שקורין פוריי"ש: **גמ' בין תלת שבה ללבן שבה.** גיזת למר שלשבעה תכלת ויש בה מקומות שלש עלה שם הלבע יפה: **ערוד.** חמור הבר: **לתפילין.** להניח תפילין שמלות הנחתן קודם קריית שמע בפ' שני (ד' יד:): **ופיקין.** לחניס ענויס וחתבנין מלוה: **מפללן ביום.** להנך החמה לדברי הכל יום הוא: **מאי קרלה.** למלוה להתפלל עם הנץ החמה: **דלמיב יירלוך עם שמש וגו'.** מתי מתירלין ממך כשמורלך מקבלים עליהם להיליו מלבות שמים שמקבלין עליהם בק"ש (ג) **עם שמש.** כלומר כשהשמש יולת היליו עם הנץ החמה: **ונפני ירח.** לף תפלת המנחה מלומה עם דמדומי חמה: **שאם יזכה.** לעולם"ב לרחות גדולתן של ישרחל: **יבחין.** כמה הרבה גדולתן יותר על המלומות עבשיו: **תפלה.** הל דרבי יוחנן בתפלת ערבית דלא חייסינן לסמוך גאולה לתפלה דגאולה ביממת הוא: **דא"ר יהודה נריס דר' שמעון גרסי':** לתיכף מזון: **דיה נלרה בשעתה.** דיה לשרה שיתלוננו בה בשעה שתבא עליהם למה תלמידים עכשיו בבשורה קשה: **שחשיך דעתם.** מלת בלבם מזמה של רשע להכחישני ולומר על ידי כשפים הבאתי שתם זוהמה: **מתני' תלת.** ירוק הוא וקרוב לשבע כדתי שקורין פוריי"ש: **גמ' בין תלת שבה ללבן שבה.** גיזת למר שלשבעה תכלת ויש בה מקומות שלש עלה שם הלבע יפה: **ערוד.** חמור הבר: **לתפילין.** להניח תפילין שמלות הנחתן קודם קריית שמע בפ' שני (ד' יד:): **ופיקין.** לחניס ענויס וחתבנין מלוה: **מפללן ביום.** להנך החמה לדברי הכל יום הוא: **מאי קרלה.** למלוה להתפלל עם הנץ החמה: **דלמיב יירלוך עם שמש וגו'.** מתי מתירלין ממך כשמורלך מקבלים עליהם להיליו מלבות שמים שמקבלין עליהם בק"ש (ג) **עם שמש.** כלומר כשהשמש יולת היליו עם הנץ החמה: **ונפני ירח.** לף תפלת המנחה מלומה עם דמדומי חמה: **שאם יזכה.** לעולם"ב לרחות גדולתן של ישרחל: **יבחין.** כמה הרבה גדולתן יותר על המלומות עבשיו: **תפלה.** הל דרבי יוחנן בתפלת ערבית דלא חייסינן לסמוך גאולה לתפלה דגאולה ביממת הוא: **דא"ר יהודה נריס דר' שמעון גרסי':**

אותו צדיק [1]ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם אמרו לו ולואי שנצא בעצמנו משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים והיו אומרים לו בני אדם מוציאין אותך למחר מבית האסורין ונותנין לך ממון הרבה ואומר להם בבקשה מכם הוציאוני היום ואיני מבקש כלום: [2]וישאלום א"ר אמי מלמד שהשאילום בעל כרחם איכא דאמרי בעל כרחם דמצרים וא"ד בעל כרחם דישראל מ"ד בעל כרחם דמצרים דכתיב [3]ונות בית תחלק שלל מ"ד בעל כרחם דישראל משום משוי: [2]וינצלו את מצרים [ו]א"ר אמי מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן ור"ל אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים: [4]אהיה אשר אהיה א"ל הקב"ה למשה כך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכיות אמר לפניו רבש"ע דיה לצרה בשעתה א"ל הקב"ה לך אמור להם אהיה שלחני אליכם: [3][5]ענני ה' ענני א"ר אבהו למה אמר אליהו ענני ב' פעמים מלמד שאמר אליהו לפני הקב"ה רבש"ע ענני שתרד אש מן השמים ותאכל כל אשר על המזבח וענני שתסיח דעתם כדי שלא יאמרו מעשה כשפים הם שנאמר [5]ואתה הסבות את לבם אחורנית: **מתני'** [ג]מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ר' אליעזר אומר בין תכלת לכרתי [ד](וגומרה) [ה]עד

פתח

הנץ [ו] החמה [ז]ר' יהושע אומר עד שלש שעות שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות [ז]הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה: **גמ'** מאי בין תכלת ללבן אילימא בין גבבא דעמרא חיורא לגבבא דעמרא דתכלתא היא בליליא נמי מידע ידעי אלא [ח]בין תכלת שבה ללבן שבה. תניא רבי מאיר אומר משיכיר בין זאב לכלב ר"ע אומר בין חמור לערוד [ט]א[ואחרים אומרים משיראה את חברו רחוק ד' אמות ויכירנו. הא מילתא אמות ויכירנו מי מימרא דרבי מערבא מה אנן קיימין אם ברגיל אפי' ברחוק כמה חכים ליה ואי בשאינו רגיל אפי' קאים גביה לא חכים ליה אלא כאן אנו קיימין ברגיל ואינו רגיל כההוא דאזיל לאכסניא ואתי לקיצין: **העיד (ר' שמעון)** [ר"ש] בן אליקים משום קהלה קדושה בגמ' דבני מערבא במס' דמעשר שני (ספ"ב הלכה ד') פרשו עדה קדושה ר' יוסי בן (משולם) [המשולם] ור' שמעון בן מנסיא ובמס' דיום טוב בפרק אין צדין (דף כז) גרסי' אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי אמר ר' יוסי בן שאול אמר ר' משום קהלה קדושה שבירושלים [ט]ר' שמעון בן מנסיא וחבריו ובאגדתא דקהלת (פסוק ראה ויים) למה קורין אותן עדה קדושה שהיו משלשין את היום שליש לתפלה שליש לתורה שליש למלאכה ויש אומרים על שהיו יגעים בתורה בימות החורף ובימות החמה ובימות הגשמים, יבחין. כמה יפה כבוד עוסקי תורה שאם יזכה לעולם הבא שהיו כבוד מלכות שכך מלוות יותר ממה שהיו כבוד המלומות בעולם הזה (לקמן נח.).

אותו צדיק [1]ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם אמרו לו ולואי שנצא בעצמנו משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים והיו אומרים לו בני אדם מוציאין אותך למחר מבית האסורין ונותנין לך ממון הרבה ואומר להם בבקשה מכם הוציאוני היום ואיני מבקש כלום: [2]וישאלום א"ר אמי מלמד שהשאילום בעל כרחם איכא דאמרי בעל כרחם דמצרים וא"ד בעל כרחם דישראל מ"ד בעל כרחם דמצרים דכתיב [3]ונות בית תחלק שלל מ"ד בעל כרחם דישראל משום משוי: [2]וינצלו את מצרים [ו]א"ר אמי מלמד שעשאוה כמצודה שאין בה דגן ור"ל אמר עשאוה כמצולה שאין בה דגים: [4]אהיה אשר אהיה א"ל הקב"ה למשה כך אמור להם לישראל אני הייתי עמכם בשעבוד זה ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכיות אמר לפניו רבש"ע דיה לצרה בשעתה א"ל הקב"ה לך אמור להם אהיה שלחני אליכם: [3][5]ענני ה' ענני א"ר אבהו למה אמר אליהו ענני ב' פעמים מלמד שאמר אליהו לפני הקב"ה רבש"ע ענני שתרד אש מן השמים ותאכל כל אשר על המזבח וענני שתסיח דעתם כדי שלא יאמרו מעשה כשפים הם שנאמר [5]ואתה הסבות את לבם אחורנית: **מתני'** [ג]מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ר' אליעזר אומר בין תכלת לכרתי [ד](וגומרה) [ה]עד הנץ [ו] החמה [ז]ר' יהושע אומר עד שלש שעות שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות [ז]הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה: **גמ'** מאי בין תכלת ללבן אילימא בין גבבא דעמרא חיורא לגבבא דעמרא דתכלתא היא בליליא נמי מידע ידעי אלא [ח]בין תכלת שבה ללבן שבה. תניא רבי מאיר אומר משיכיר בין זאב לכלב ר"ע אומר בין חמור לערוד [ט]א[ואחרים אומרים משיראה את חברו רחוק ד' אמות ויכירנו. הא מילתא אמות ויכירנו מי מימרא דרבי מערבא מה אנן קיימין אם ברגיל אפי' ברחוק כמה חכים ליה ואי בשאינו רגיל אפי' קאים גביה לא חכים ליה אלא כאן אנו קיימין ברגיל ואינו רגיל כההוא דאזיל לאכסניא ואתי לקיצין: **העיד (ר' שמעון)** [ר"ש] בן אליקים משום קהלה קדושה בגמ' דבני מערבא במס' דמעשר שני (ספ"ב הלכה ד') פרשו עדה קדושה ר' יוסי בן (משולם) [המשולם] ור' שמעון בן מנסיא ובמס' דיום טוב בפרק אין צדין (דף כז) גרסי' אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי אמר ר' יוסי בן שאול אמר ר' משום קהלה קדושה שבירושלים [ט]ר' שמעון בן מנסיא וחבריו ובאגדתא דקהלת (פסוק ראה ויים) למה קורין אותן עדה קדושה שהיו משלשין את היום שליש לתפלה שליש לתורה שליש למלאכה ויש אומרים על שהיו יגעים בתורה בימות החורף ובימות החמה ובימות הגשמים, יבחין. כמה יפה כבוד עוסקי תורה שאם יזכה לעולם הבא שהיו כבוד מלכות שכך מלוות יותר ממה שהיו כבוד המלומות בעולם הזה (לקמן נח.).

אחרים אומרים כדי שיראה את חברו ברחוק ד' אמות ויכירנו. הא מילתא איתמר עלה בגמ' דבני מערבא מה אנן קיימין אם ברגיל אפי' ברחוק כמה חכים ליה ואי בשאינו רגיל אפי' קאים גביה לא חכים ליה אלא כאן אנו קיימין ברגיל ואינו רגיל כההוא דאזיל לאכסניא ואתי לקיצין: **העיד (ר' שמעון)** [ר"ש] בן אליקים משום קהלה קדושה בגמ' דבני מערבא במס' דמעשר שני (ספ"ב הלכה ד') פרשו עדה קדושה ר' יוסי בן (משולם) [המשולם] ור' שמעון בן מנסיא ובמס' דיום טוב בפרק אין צדין (דף כז) גרסי' אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי אמר ר' יוסי בן שאול אמר ר' משום קהלה קדושה שבירושלים [ט]ר' שמעון בן מנסיא וחבריו ובאגדתא דקהלת (פסוק ראה ויים) למה קורין אותן עדה קדושה שהיו משלשין את היום שליש לתפלה שליש לתורה שליש למלאכה ויש אומרים על שהיו יגעים בתורה בימות החורף ובימות החמה ובימות הגשמים, יבחין. כמה יפה כבוד עוסקי תורה שאם יזכה לעולם הבא שהיו כבוד מלכות שכך מלוות יותר ממה שהיו כבוד המלומות בעולם הזה (לקמן נח.).

של ערבית לתפלה של ערבית אלא א"ר אלעזר תהא בתפלת המנחה רב אשי אמר אפי' תימא אכולהו וכיון דקבעוה רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמיא דאי לא תימא הכי [ט]ערבית היכי מצי סמיך והא בעי למימר השכיבנו אלא כיון דתקינו רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא ה"נ כיון דקבעוה רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמיא. מכדי האי יהיו לרצון אמרי פי משמע לבסוף ומשמע מעיקרא דבעינא למימר מ"ט תקנוהו רבנן לאחר י"ח ברכות לימרו מעיקרא א"ר יהודה בריה דר' שמעון בן פזי הואיל ולא אמרו דוד אלא לאחר י"ח פרשיות לפיכך תקינו רבנן לאחר י"ח ברכות. הני י"ח י"ט הויין אשרי האיש ולמה רגשו גוים חדא פרשה היא דאמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר אלא פרשה של רשעים שנאמר [ז]יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה. הני ק"ג ק"ד הויין אלא שמע מינה אשרי האיש ולמה רגשו גוים חדא פרשה היא דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן כל

של ערבית לתפלה של ערבית אלא א"ר אלעזר תהא בתפלת המנחה רב אשי אמר אפי' תימא אכולהו וכיון דקבעוה רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמיא דאי לא תימא הכי [ט]ערבית היכי מצי סמיך והא בעי למימר השכיבנו אלא כיון דתקינו רבנן השכיבנו כגאולה אריכתא דמיא ה"נ כיון דקבעוה רבנן בתפלה כתפלה אריכתא דמיא. מכדי האי יהיו לרצון אמרי פי משמע לבסוף ומשמע מעיקרא דבעינא למימר מ"ט תקנוהו רבנן לאחר י"ח ברכות לימרו מעיקרא א"ר יהודה בריה דר' שמעון בן פזי הואיל ולא אמרו דוד אלא לאחר י"ח פרשיות לפיכך תקינו רבנן לאחר י"ח ברכות. הני י"ח י"ט הויין אשרי האיש ולמה רגשו גוים חדא פרשה היא דאמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר אלא פרשה של רשעים שנאמר [ז]יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה. הני ק"ג ק"ד הויין אלא שמע מינה אשרי האיש ולמה רגשו גוים חדא פרשה היא דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן כל

מוסף רש"י

שכן דרך מלכים לעמוד בשלש שעות. כיון, בתחילת שעה שלישית (לעיל ג:, ועי' בהגר"א או"ח סי' נח ס"ק ד). **כאדם הקורא בתורה.** שהרי הוא כאדם שקורא אחת מכל הפרשיות שבתורה, ואף על פי שלא יפלו ידי קריאת שמע מ"מ לו קבול שכר כעוסק בתורה (לקמן י:). **בין תכלת שבה ללבן שבה.** ולא בלבן דוקא שלא קרוב ללבן (פרי"ד בשם רש"י). **לתפילין באחרים.** כלומר להגמת תפילין הלכה כאחרים (מנחות לו:). **כותיקין.** המקדימין למלות ומחזרים לעשות דבר מומו ומלוחו (לקמן כו:). **ולפני ירח.** זו מנחה (לקמן כח:) קודם לור היתה בעוד השמש לא שקעה (שבת קיח:). **שאם יזכה.** לעולם הבא ויולה בכבוד מלך המשיח, יבחין. כמה יפה כבוד עוסקי תורה שאם יזכה לעולם הבא שהיו כבוד מלכות שכך מלוות יותר ממה שהיו כבוד המלומות בעולם הזה (לקמן נח.).

הגהות הב"ח

(ה) במשנה וגומרה עד הנץ. נ"ב ר"ל הוא דקאמר לה עיין לקמן דף כ"ב ריש ע"ב: (ז) רש"י ד"ה יעלון וכו' בקנ"ס. נכתב נלמו עי' לקמן דף כט ע"א פי' ר"ש יעלון עם שמש זו תפלת יוצר כיוצ ממה שפי' כאן לק"ס:

לעזי רש"י

פוריי"ש [פוריל"ש]. כרשים (ירק מאכל).

רבינו חננאל

[מתני'] מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן. אוקימנא משיכיר בין תכלת שבציצית ללבן חוטין של צמר לבן וב' חוטין של צמר הצבועין בתכלת, ואחד מאותן שנים הוא שכורך על הד' ואין ניכר אלא ביום. ירושלמי כיני מתניתא בין תכלת שבה ללבן שבה, ומאי טעמא דרבנן וראיתם אותו מן הסמוך לו, ומאי טעמא דר' אליעזר וראיתם אותו כדי שיהא ניכר בין הצבועין, ותכלת וכרתן שניהם צמר צבוע בשני מינין. אמר **אביי לתפילין באחרים לק"ש כותיקין.** אמר אביי ללבוש אדם תפלין קיימא לן כאחרים דאמרי משיראה את חבירו ברחוק ד' אמות ויכיריהו. ולקרות ק"ש קיי"ל כוותיקין שהיו גומרין אותה עם הנץ החמה, כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום. אמר ר' זירא מאי קרא **יראוך עם שמש,** כלומר, יקבלו עליהם מלכות שמים עם הנץ החמה. ומצות ק"ש מהנץ החמה עד שלש שעות ביום כר' יהושע, אבל לתפלה הלכה כר' יהודה דאמר עד ד' שעות ביום בפ' תפלת השחר, והכי פסקינן התם הוראל ותנן בבחירתא כוותיה. **ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה.** והאי גומרין ר"ל קורין. ופסק דזמן ק"ש מהנץ החמה עד שלש שעות כריב"ל דפסיק הילכתא כר"ש שאמר משום רבי עקיבא במתני' דיומא. ופי' יראוך עם שמש היינו ק"ש, כלומר יקבלו עליהם עול מלכות שמים. **[והעיד ר' יוסי בן אליקים משום קהלא קדישא דבירושלם.** בגמרא דפרק אין צדין אמר רבי משום קהלא קדישא דבירושלם ר' שמעון בן מנסיא וחבריו אמרו הלכה כר' מאיר. ירושלמי במעשר שני בסוף פרק ב עדה קדושה ר' יוסי בן משולם ור' שמעון בן מנסיא. בהגדת קהלת ראה חיים עם אשה אשר אהבת, רבי בשם עדה קדושה אמר קנה לך דברי אומנות עם דברי תורה, מאי טעמא כדכתיב ראה חיים עם אשה אשר אהבת. ולמה קורין אותה עדה קדושה, שהיו משלשין את היום שליש לתפלה שליש לתורה שליש למלאכה. ויש אומרים שהן יגיעין בתורה בימות החורף ובמלאכה בימות הקיץ]ד. **זימנא חדא סמך גאולה לתפלה.** פי', כותיקין עם דמדומי חמה, [והיינו] דלא פסיק חוכיה מפומיה כולה יומא. **[ולבסוף הוא אומר יהיו] לרצון אמרי פי.** ופרקינן כי אמ' ר' יוחנן שמתחיל י"ש שפתי תפתח בתפילה שלערבית, ודחינן לא יכלת למימר הכי דהא ר' יוחנן איהו דאמר איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה שלערבית לתפילה שלערבית. ופרקינן אלא כי קאמר ר' יוחנן בתפילה שלמנחה צריך להתחיל י"ש שפתי תפתח דכיון דתקינו רבנן למפתח הכי, ובא רב אשי ופריק פירוק אחר לעולם ר' יוחנן אתפילות כוותי אמר שצריך להתחיל י"ש שפתי תפתח, דכיון דתקינו רבנן למפתח הכי כגאולה אריכתא היא, דאי לא תימא הכי השכיבנו[ן] היכי קאמ', והא קא מפסיק, אלא כיון דתקון רבנן כגאולה אריכתא היא, הכא נמי כיון דתיקון רבנן י"ש שפתי תפתח כגאולה אריכתא היא. **ירושלמי.** שלש תכיפות הן, תכף לסמיכה שחיטה שני וסמך ושחט, תכף לנטילת ידים ברכה שנ' שאו ידיכם קדש וברכו את י"י, תכף לגאולה תפילה שנ' יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך י"י צורי וגואלי, וכתי' בתריה יענך י"י ביום צרה. וכל התוכף סמיכה לשחיטה, אין פסול נוגע אותו קרבן. וכל התוכף ברכה לנטילת ידים, אין שטן מקטרג באותה סעודה. וכל התוכף גאולה לתפילה, אין שטן מקטרג באותו היום. והטוב בעיניך עשיתי. אמר רב יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפלה. תקינו רבנן יהיו לרצון אמרי פי אחר י"ח ברכות מפני שאמרו דויד אחרי י"ח פרשיות, אשרי ולמה רגשו חדא פרשה.